

třeba analyzovat v širších souvislostech utváření životního způsobu. Konstatoval, že zavedení kategorie životního způsobu má svoje opodstatnění zejména při analýze intergeneračních cyklů autoreprodukční povahy, kdy rodina vystupuje jako výrazný stabilizující faktor.

Jednáni konference uzavřel Jürgen Hartmann, který shrnul a zhodnotil výsledky tří denního zasedání a informoval o dalších vědeckých, organizačních a koordinačních záměrech Výzkumného výboru.

* * *

Ve dnech 13. a 14. června pořádal Ústav marxismu-leninismu UK pracovní zasedání věnované přípravě úvodního projektu mezinárodního výzkumu *Mládež a vědeckotechnický rozvoj*, který je koordinován Evropským koordinačním střediskem pro výzkum a dokumentaci ve společenských vědách se sídlem ve Vídni. Jednání se zúčastnili národní koordinátoři a další účastníci ze 13 evropských zemí (2) (BLR, Finska, Itálie, MLR, NDR, NSR, PLR, Portugalska, Rakouska, Španělska, Švédska, Velké Británie, Československa) i zástupci Vídeňského střediska — jeho ředitel František Charvát a koordinátorka projektu Růža First-Dilicová. Československo zastupovali D. Holda a P. Sak.

Značnou aktivitu při plánování a koncipování této mezinárodní studie projevil i Výzkumný výbor 34, jehož předseda J. Hartmann zpracoval některé podkladové materiály. Na setkání v Praze, které bylo první plenární schůzkou tohoto mezinárodního týmu, byly projednány návrhy struktury národních zpráv a upřesněn harmonogram a postup dalších prací na projektu. Každý z účastníků měl možnost vyjádřit se k obsahovému zaměření studie i k technicko-organizačním otázkám. Nejrozsáhlejší diskusi vyvolal model vztahu mezi technologickými změnami a tendencemi k rostoucí individualizaci v současných společnostech, který předložil J. Hartmann jako metodologické východisko pro mezinárodní komparaci:

Technologické změny → Vyšší úroveň prostedků → Větší nezávislost výběru → Zvýšený stupeň individualizace

Bylo argumentováno zejména přílišným zjednodušením sociální reality a formulovány návrhy na doplnění společné studie o další možné sféry podílející se na utváření vztahu mládeže k vědeckotechnickému pokroku.

Zasedání bylo zakončeno přijetím u prorektora Univerzity Karlovy prof. Bohumila Němce.

Zdena Čermáková
Dalibor Holda

Diskuse o prognóze sociálního rozvoje

Ve dnech 28. až 31. 3. 1988 se v Nových Vozokanech u Nitry konal pracovní seminář k prognóze sociálního rozvoje ČSSR. Sešly se zde kolektivy pověřené v Ústavu pro filozofii a sociologii ČSAV a v Ústavu filozofie a sociologie SAV zpracováním prognóz sociálního rozvoje ČSSR, resp. SSR do roku 2010. Cílem semináře, který řídili F. Kutta, L. Pisca a J. Bunčák, bylo koordinovat práci na obou prognózách, prodiskutovat přístupy a pro bližší období pak spojit síly při dopracování souboru studií k prognóze sociálního rozvoje ČSSR tak, aby v něm byly uplatněny poznatky a zastoupena stanoviska obou řešitelských kolektivů.

Podkladem pro jednání semináře byly dva prognostické materiály vypracované paralelně v rámci státního plánu základního výzkumu v r. 1987. Byla to jednak *Prognóza sociálního rozvoje ČSSR — soubor dílčích prognostických studií*, vzniklá v Ústavu pro filozofii a sociologii ČSAV, jednak studie *Zákonitě tendence a prognózy sociálního rozvoje SSR*, připravená v Ústavu filozofie a sociologie SAV. Bylo dohodnuto vypracovat na jejich základě společný prognostický materiál reflektující problémy obou národních republik a sjednocující podle možnosti představu o tendencích a strategii sociálního rozvoje ČSSR do r. 2010. Soubor prognostických studií by měl být podle tohoto záměru rozčleněn do pěti tematických okruhů zabývajících se:

(2) Pro nemoc se omluvil zástupce Irska, který však zaslal písemný materiál. Do budoucna se počítá i se zástupci Sovětského svazu.

1. vývojem obyvatelstva — otázkami demografického vývoje, zdravím obyvatelstva, ekologickými podmínkami, problematikou rodiny, mládeže a starých lidí,
2. sociálními aspekty vědeckotechnického rozvoje, práce a zaměstnanosti, včetně otázek vývoje sociálně třídní struktury, výchovy a vzdělávání,
3. rozdělováním, spotřebou a utvářením celkového blahobytu společnosti, včetně kulturních aspektů blahobytu, vývoje životního způsobu a sociální politiky,
4. územními aspekty sociálního rozvoje zahrnujícími sociální souvislosti vývoje osídlení a urbanizace, vývoj územních sociálních rozdílů, problémy územní sociální infrastruktury, otázky územní sociální integrace a specifické sociální problémy vybraných oblastí,
5. rozvojem politického systému a řízení sociálních procesů, včetně námětů pro dlouhodobé sociální programy.

Kromě těchto kapitol by měl soubor studií zahrnout také rozbor sociálně ekonomických kořenů současných problémů sociálního rozvoje a přístupů uplatňovaných při jejich řešení v minulosti.

V základních otázkách pojetí prognózy sociálního rozvoje ČSSR do r. 2010 mohly oba kolektivy v diskusi konstatovat vysoký stupeň shody. Současně však diskuse poukázala na řadu obsahových, metodických i organizačních otázek, jež je nutné brát v úvahu při koordinaci a sjednocování sociálních prognóz za ČSSR a národní republiky a jež vylučují možnost použít přitom mechanického postupu. Patří k nim mezi jinými poněkud odlišný profil některých sociálních problémů v ČSR a SSR, nestejná naléhavost a podmínky jejich řešení, objektivně podmíněné rozdíly v zájmech — a tedy i možnost poněkud odlišného hodnocení konkrétní sociální problematiky z pozice federální a jednotlivých národních republik, trvale otevřený problém interakce prací na prognózách sociální a ekonomické, teritoriální asymetrie při zpracování prognóz na půdě akademií věd plynoucí z neexistence českého akademického pracoviště, které by řešilo prognózu ČSR, nestejně a někdy i rozporné informační podklady, o něž se zpracovatelé jednotlivých prognóz opírají apod.

Seminář v Nových Vozokanech nesporně přispěl k vyjasnění stanovisek a přístupů a vytvořil předpoklady k trvalejší spolupráci zúčastněných ústavů při řešení prognostických úkolů.

Michal Illner